

Odzbrojovací jednání v I. čtvrtletí r. 1934.

(Pokračování — psáno v březnu.)

D. Pamětní spis Francie Německu ze 14. února.

Francie odpověděla asi takto:

Třebaže Francie předložila Německu konkrétní návrhy na odzbrojení, přece Německo o jejich upřímnosti pochybuje, neboť tvrdí, že velmocí (a tedy i Francie), které mají mocnou výzbroj, nejsou ochotny ke skutečnému odzbrojení. Pro tento pochybný závěr se Německo nepřizpůsobilo zaslanému návrhu a zvláště nepodalo žádných přesných podrobností, pokud jde o kontrolu a úmluvy locarnské.

Srovnání početních stavů Francie a Německa může se týkat jen počtů s c h o p n ý c h srovnání a tedy počtů určených k obraně mateřských teritorií a ovšem jen tehdy, jsou-li vzaty v úvahu všechny síly mající vojenský ráz.

Rovnost ve válečném materiálu může následovat jen po přeměně německé armády a po započítání polovojenských organizací do početních stavů armády.

Německo zavrhló tyto dvě základní otázky a tím celý pamětní spis z 1. ledna.

Z toho důvodu nevidí Francie nutnost odpovídati na dotazník. Vidí, že tyto sporné otázky nebudou moci být řešeny jen mezi Francií a Německem, nýbrž za účasti všech států, které to zajímá. Z uveřejněných dokumentů je známo, že Německo má — pokud jde o organizaci armády (vrchní velení, štáby, školy, zálohy kádrů, mobilisaci), o počty (mírové a zálohy), jakož i o válečný materiál, m n o h e m v í c e, než mu dovozuje mírová smlouva, a že k tomuto stavu by musilo býti přihlédnuto při event. pozdějším srovnání. Dříve než se bude jednat o budoucnosti, je nutno uvažovat o přítomnosti.

Kontrola musí být přijata, má-li konvence mít účinek. Poněvadž to bude orgán mezinárodní, nemusí se žádný stát cítit tím dotčen ve své svrchovanosti, zvláště bude-li tato kontrola s to zajistiti mír.

Německo pochybuje neprávem, že by Francie nechtěla omezit své zámořské síly, neboť všechny zámořské síly použitelné v mateřské zemi mohou podléhati limitaci.

Hlavní otázkou jsou však vlastní početní stavy: Německo požaduje 300.000 bez policie a polovojenských formací SA. a SS. Francie chce, aby všechno, co má vojenský ráz, bylo započítáno. Bez dohody o této otázce není možná konvence.

*

Tuto odpověď Německu posílala již nová francouzská vláda Doumergueova, také je v ní vidět jiný tón než v odpovědích dřívějších a také jiná rozhodnutí. Není-li v základních otázkách jednotnost, je zbytečné dále jednat.

K tomuto francouzskému stanovisku, které je stručné a jasné, není potřeba komentářů. Československo s ním může jen souhlasit.

3. Schůze předsednictva Odzbrojovací konference.

Zatím co tato diplomatická jednání byla v proudu, sešlo se po skončení zasedání Rady v Ženevě, jak bylo stanoveno na schůzi 22. listopadu, předsednictvo Odzbrojovací konference k další práci, aby event. také rozhodlo o zahájení prací hlavního výboru.

Schůze byly konány 19. a 20. ledna a bylo na nich usneseno — vzhledem k tomu, že diplomatická jednání nebyla ještě ukončena —, aby se tato jednání nepřerušovala a proto aby se další práce konference zatím nekonaly, nýbrž aby se počkalo na výsledky těchto jednání. V tu dobu také mimo přímá jednání Francie s Německem připravovala Anglie a Itálie nové odzbrojovací návrhy, na podkladě vzájemných debat konaných při návštěvě zahraničního ministra britského Simona začátkem ledna v Římě.

Nová schůze předsednictva byla stanovena na 13. března. Předseda konference o tom uvědomil všechny členy hlavního výboru a zároveň požádal Francii, Anglii a Itálii, aby mu nejpozději do 10. února zaslaly výsledky svých diplomatických jednání o otázkách odzbrojovacích.

Tato diplomatická jednání měla za následek, že názory některých vlád dostaly nové usměrnění a některé všeobecné zásady byly podrobněji precizovány.

Na základě výzvy předsedy konference skutečně pak bylo předsednictvu zasláno kromě uvedených memorand německo-francouzských také memorandum anglické a italský návrh.

4. Anglické memorandum z 29. ledna.

Anglická vláda v tomto období odzbrojovacích jednání se snažila najít kompromis, který by byl přijatelný jak pro Francii, tak pro Německo a který by umožňoval uzavření konvence. Tak psal totiž o předběžných poradách angl. ministra zahraničí Simona v Římě anglický tisk — bohužel, že pak anglické memorandum, které anglická vláda koncem ledna zaslala všem vládám při konferenci zúčastněným, bylo vlastně jen příznivé Německu a nešetřilo požadavků Francie.

Obsah anglického memoranda je asi tento:

V otázce odzbrojení je třeba dohody. Tam, kde není dohody, není možné řešení a svět by se brzy dostal do soupeření ve zbrojení a ve výrobě ničivých prostředků, jejichž konce nelze dohlédnouti.

Poněvadž dnes není možné odzbrojení na výši povolenou Německu, soudí anglická vláda, že lze najít řešení mezi těmito dvěma alternativami:

1. dojíti k dohodě konvencí, která přinutí vyzbrojené státy zřici se určité výzbroje,

2. dojíti k dohodě na podkladě toho, že ozbrojené státy nemohou a nejsou ochotny odzbrojit, že se však zaváží, že nebudou nynější výzbroj zvětšovat.

Anglická vláda se přimlouvá za splnění první alternativy, neboť tím se dosáhne účelu.

Mezinárodní dohody lze dosíci jen na podkladě bezpečnosti, rovnoprávnosti a odzbrojení. O těchto třech otázkách bylo uvažováno již v anglickém návrhu konvence v r. 1933, nyní by stačilo jej upravit podle pozdějších jednání asi takto:

1. Bezpečnost.

Podle tohoto návrhu konvence je předvídáno, že při porušení nebo při nebezpečí porušení pařížského paktu bude svolána porada všech, kdo konvenci podpíší, aby bylo rozhodnuto o dalším postupu v dané situaci. Anglie doporučuje, aby tento text byl doplněn dalším, že tato porada bude svolána i tehdy, když se zjistí, že některý člen neplní ustanovení konvence, a jak takového člena přinutit, aby konvenci plnil.

Tímto doplňkem bude zajištěno plnění konvence a posílena bezpečnost, kterou chce Německo zlepšit uzavřením paktů o neútočení na 10 let. Tyto pakty by ovšem nesměly zmenšovat, nýbrž jen posilovat pakty dosavadní, t. j. pakt Společnosti národů, pakt pařížský a úmluvy locarnské.

2. Rovnoprávnost.

Prohlášení 5 velmocí z 11. prosince 1932 obsahuje zásadu „rovnoprávnost v soustavě zajišťující bezpečnost všem národům“. Anglická vláda prohlašuje, že zásada rovnoprávnosti je v otázce odzbrojení stejně důležitá jako zásada bezpečnosti a že proto obě musí dojít praktického použití v mezinárodní dohodě o odzbrojení.

3. Odzbrojení.

Německo požaduje defenzivní zbraně pro armádu, která mu bude konvencí povolena, poněvadž nepředpokládá, že by ozbrojené státy chtěly odzbrojit. Anglie však zdůrazňuje, že se jen taková konvence může nazývat odzbrojovací, která bude obsahovat také snížení výzbroje vedle jejího omezení.

Návrhy, které následují a jež mění původní návrh konvence, by mohly být podkladem příští dohody:

a) Početní stavy.

Německo žádá 300.000 a 12měsíční služební dobu, ač původní návrh předvídal pro Francii, Itálii, Německo a Polsko 200.000 a 8měsíční služební dobu. Je to sice podstatná změna, ale je možné, že se na tom jmenované státy dohodnou.

Pokud jde o mimovojenský výcvik, je Anglie toho názoru, že musí být zakázán a zákaz kontrolován. Proto vítá nabídku Německa, aby se mezinárodní kontrola, jakmile konvence nabude platnosti, přesvědčila, že ani SA. a SS. ani pracovní služba nemají vojenský ráz.

b) Pozemní materiál.

Uniformisaci se mnohé armády zvětší a budou potřebovat více zbraní. Zákaz budovat protiletadlové dělostřelectvo bude zrušen. Bude stanovena nejvyšší dovolená ráže pevnostního dělostřelectva.

Poraženým státům bude dovoleno mít tanky do 6 t. Ozbrojené státy zničí na konci 1. roku platnosti konvence tanky nad 30 t, na konci 2. roku nad 20 t, na konci 3. roku nad 16 t.

V pohyblivém dělostřelectvu bude ponechána jako nejvyšší ráže 155 mm pro všechny státy; ráže nad 350 mm budou zrušeny na konci 1. roku, nad 220 mm na konci 4. roku a nad 155 mm na konci 7. roku trvání konvence.

c) Letecký výzbroj.

Zatím zůstane status quo. Když do 2 let poté, co vejde konvence v platnost, nerozhodne stálá odzbrojovací komise o zrušení vojenského letectví, budou všechny státy mít právo si je pořídit. Snižování nebo zvyšování letectva bude rozvrženo na následujících 8 let, takže na konci této etapy dosáhne Německo parity s ostatními.

Výzbroj, která bude zakázána, nesmí být vyráběna.

d) Námořní výzbroj.

R. 1935 se předvidá svolání námořní konference. Bude-li do té doby dohoda v ostatním materiálu, bude usnadněna i práce této konference.

Kontrola.

Bude-li sjednána dohoda o odzbrojení, souhlasí Anglie, aby kontrola byla zavedena hned, jak konvence vejde v platnost.

Doba trvání konvence.

Konvence na tomto podkladě by byla uzavřena na 10 let.

Bude-li dosaženo dohody a vrátí-li se Německo do Ženevy, což by musilo být podmínkou dohody, dá uzavřená konvence základ k nové mezinárodní spolupráci a mezinárodnímu pořádku.

*

Celé memorandum je velikým úspěchem Německa, neboť Anglie v něm souhlasí s skutečným jeho rovnoprávností ve výzbroji, ačkoli na druhé straně nijak zvláště nepřispívá k posílení bezpečnosti a k zabezpečení provádění konvence. Svolání porady zainteresovaných států, a ž u ž ně k d o n e b u d e k o n v e n c i d o d r ť z o v a t i, je malým zabezpečením. Dodržování závazků konvence musí být zajištěno a obsaženo již v konvenci samé.

Proto by francouzský blok nemohl na tyto podmínky vůbec přistoupit jinak, než kdyby se Anglie sama zavázala, že v čas nebezpečí je také sama ochotna zakročit proti porušovateli konvence, nebo kdyby předem souhlasila, aby mohlo být použito sankcí, jichž by se sama činně zúčastnila. Nemohlo by jít ovšem jen o sankce na papíře, nýbrž v čas potřeby o skutečný zákrok nejen vojenský, ale i hospodářský, finanční a p.

Anglie však nechce přistoupit k žádným závazkům, které by jí — moci námořní a koloniální — vázaly ruce v Evropě, proto se také těmto sankcím brání a také asi pro konvenci je nepřijme.

Zajímavé je, že Anglii stačí ujištění Německa, že SA. a SS. nemají vojenský ráz a že je ochotno dát se přesvědčiti kontrole o správnosti tohoto tvrzení, ač sama velmi dobře ví, že to pravda není, vždyť již začátkem r. 1933 její zástupce ve výboru početních stavů dokazoval a dokázal, že jsou to formace s vojenským rázem.

Je přirozené, že tam, kde Anglie je nejcitlivější, t. j. v letectví a námořnictvu, zatím Německu nic nepovoluje.

5. Italský návrh z 31. ledna.

Právě tak jako Anglie také Itálie předložila začátkem tohoto roku vlastní odzbrojovací návrh, o čemž se v hlavních rysech dohodla s Anglií při jednáních ministra Simona v Římě začátkem ledna. — Nepřekvapí proto, že i tento návrh jde v témže duchu jako návrh anglický, ač při srovnání s anglickým je tento návrh pro Francii výhodnější. Italský návrh předvídá v podstatě toto:

1. Přiznejme Německu rovnoprávnost a právo Německa na vyzbrojení, nechceme-li, aby Německo učinilo tak mimo všechna pravidla a mimo kontrolu.

2. Zakázat válku chemickou a kontrolovat zákaz její přípravy a výcviku.

3. Zakázat bombardování civilního obyvatelstva.

4. Omezit vojenská vydání na armády na nynější výši vyjma výdaje na náhradu a doplnění prací obranných.

5. Omezit nynější stav pozemní výzbroje ozbrojených států (mimo výměnu starého materiálu novým) a dohodnout se s Německem o t. zv. defenzivní výzbroji.

6. Dohodnout se s Německem na požadavku 300.000 počtů.

7. Námořní otázky zatím neřešit.

8. Francie by podržela celou dosavadní výzbroj — její bezpečnost by byla zajištěna moderní obranou hranic a vhodnými smlouvami.

*

Tento návrh stejně jako anglické memorandum souhlasí s rovnoprávností Německa a povoluje mu obranné zbraně. Opatrně vynechává formace SA. a SS., ač tím, že o nich nemluví, lze se domnívat, že u nich také nepředpokládá vojenský ráz. Je to ovšem přirozené, poněvadž tyto formace náleží do mimo vojenského výcviku, který je v Itálii oficiálně zaveden, takže by tím Itálie škodila sama sobě.

Francii je příznivější než anglické memorandum proto, že předvídá omezení výdajů na armády, o něž Francie již dávno usiluje, a že ponechává Francii dosavadní výzbroj k zajištění bezpečnosti.

Zákaz války chemické a bombardování civilního obyvatelstva by byl jen zákazem na papíře, poněvadž jeho dodržování není ničím jiným podepřeno než dobrou vůlí zúčastněných států.

Stejně jako Anglie ani Itálie nepředvídá sankce pro nedodržování závazků konvence a proti překročení zákazu. — Všechno by tedy zase záleželo na dobré vůli zúčastněných anebo na stupni jejich výzbroje.

Je najevě, že ani tento návrh nemůže vyhovovat francouzskému bloku již proto, že předpokládá ozbrojení Německa a tím porušení doposud platných mírových smluv bez zajištění potřebné bezpečnosti.

Samo sebou se rozumí, že všechny tyto návrhy měly být, kdyby se velmocí dohodly, jakýmsi podkladem pro další jednání se státy ostatními, pro něž by eventuálně musily být upraveny.

Z důvodů, o nichž bylo mluveno u každého memoranda by nemohlo žádné z nich a priori být přijato ani Československem, ač kromě toho ještě musilo býti se zřetelem k čl. 8. paktu Společnosti národů upraveno, „vzhledem k zeměpisné poloze a zvláštním podmínkám vlastním Československu“.

Ovšem, napřed by musila býti dohoda velmocí, neboť jsou to jen velmocí, které se nemohou dohodnouti; malé a střední státy se v odzbrojovacích jednáních nejvíce zasazovaly o nutnost odzbrojení, a proto také požadavky Francie mimo zcela výjimečné případy našly vždy v Ženevě při odzbrojovacích jednáních většinu. Německo dobře vidělo, že by nemohlo dosíci v Ženevě úspěchu, proto jednání rozbilo — jak dopadnou nyníjší diplomatická jednání velmocí, nelze zatím předvídat, velkých nadějí na úspěch však nedávají.

6. Druhá schůze předsednictva.

Na výzvu předsedy konference Hendersona ze dne 20. ledna zaslaly vlády francouzská, anglická a italská výše uvedená memoranda předsednictvu odzbrojovací konference do 10. února na vědomí. Francie k nim připojila také opisy obou memorand německých a své odpovědi.

Schůze předsednictva se tentokrát konala v Londýně jen za účasti předsedy, místopředsedy a generálního zpravodaje. Po studiu oněch návrhů na schůzi 13. února bylo rozhodnuto ponechat těmto diplomatickým jednáním další možnost odstranění sporných otázek a odložit zatím další schůzi předsednictva na 10. dubna.

7. Vyjádření Spojených států severoamerických.

Pro úplnost přehledů jednání o odzbrojovacích otázkách třeba se také zmínit o americkém vyjádření k anglickému memorandu, které dostal anglický vyslanec ve Washingtoně od americké vlády. Americká vláda v něm zdůrazňuje, že sympatizuje s obsahem anglického memoranda, třebaže v politických problémech evropských nemá přímou účast, a má jen životní zájem na udržení míru.

Toto vyjádření je vlastně také posílením německého stanoviska, poněvadž také nepřímo souhlasí s vyzbrojením Německa. Německo také pokládalo tento krok Ameriky za svůj veliký politický úspěch a jeho tisk toho dovedně využil v prospěch nyníjších jeho vládců nejen doma, ale i za hranicemi.

8. Další jednání Anglie.

Anglie se po uveřejnění memoranda z konce ledna znovu rozhodla k přímým jednáním diplomatickým s vládami Francie, Italie a Německa a vyslala koncem února státního tajemníka zahraničí Edena k vyjednávání do Paříže, Berlína a Říma. Zdá se, že hlavní jednání vedl Eden v Berlíně a v Římě, podle zpráv tisku však jeho jednání nemělo ten úspěch, jaký si od něho anglická vláda slibovala. V Berlíně nejenže nepovolili, ale požadovali také již rovnoprávnost leteckou. Po návratu z této cesty znovu se zastavil Eden v Paříži, kde prý předložil odzbrojovací podmínky přijatelné jak pro Itálii, tak pro Německo, t. j.

- a) status quo pro zbrojní stav velmocí,
- b) mezinárodní prohlášení všech států, že se zříkají napříště chemické války,
- c) mezinárodní povolení Německu, aby smělo provést částečné zbrojení nutné k obraně jeho území,
- d) zvláštní dohoda o povolení polovojských formací.

V podstatě tedy zas nic jiného než ústupky Německu, arci nepřijatelné pro Francii, která prý k tomuto návrhu formulovala toto stanovisko:

a) Francie nepřiznává žádná zbrojení Německa ani žádné polovojskové formace.

b) Žádá zavedení trvalé a účinné mezinárodní kontroly zbrojení a výroby zbraní.

c) Žádá zřízení společného systému s a n k c í na zaručení příští všeobecné úmluvy odzbrojovací.

Toto stanovisko také oficiálně a jasně formulovalo své odpovědi na anglické memorandum, kterou uvádíme dále.

9. Třetí memorandum Německa z 13. března.

Na francouzský pamětní spis ze 14. února (jak uvedeno za 3 D) zaslala německá vláda odpověď asi tohoto obsahu:

1. Německo nepřistoupí za žádných okolností k násilí.

2. Nechce novými pakty o neútočení zeslabit smlouvu locarnskou, o jejíž platnosti nikdy nepochybovalo.

3. Je pro to, aby příští konvence obsahovala největší omezení zbrojení.

4. Chce, aby kontrola byla uplatňována úplně stejně pro všechny a aby byla prováděna hned, jak nabude konvence platnosti.

5. Politickým organisacím v Německu nelze připisovat vojenský ráz. Souhlasí, aby smluvně bylo zakázáno, že mimovojskové svazy nedostanou žádné vojenské zbraně ani žádný vojenský výcvik, a že ani jinak nebudou v nějakém organizačním vztahu k branné moci.

6. Není důvodů, aby německá armáda, přeměněna ve vojsko s krátkou služební dobou, nemohla být ihned vybavena obrannými zbraněmi, neboť tím by ztratila schopnost k vojenskému použití.

7. Vidí dvě cesty, které vedou k cíli: buď uzavřít konvenci na 5 let a stanovit pro ozbrojené státy status quo; nebo uzavřít konvenci na delší dobu a dát do ní pro ozbrojené státy některá opatření odzbrojovací. V obou případech by však Německo mělo právo zbrojit, poněvadž není pravděpodobné, že by se odzbrojením vyzbrojených států dosáhlo rovnoprávnosti. Německo za žádných okolností se už ve výzbroji nemůže spokojit ustanoveními mírové smlouvy, což ostatně je všude uznáno.

To, co Německo žádá, je minimum nutné k přípravě bezpečnosti a k schopnosti obrany. Zřeklo se předem všech útočných opatření a je ochotno dojít k odzbrojení, stane-li se tak i u ostatních.

*

Ani toto třetí memorandum nečiní žádné ústupky; snad jedině jeho tón je vzhledem k dřívějším memorandum poněkud mírnější.

Německo vyvrací domněnku, jako by popíralo platnost locarnské úmluvy, ač v svém druhém memorandu tuto pochybnost přímo uvedlo.

Vidí dvě alternativy budoucí konvence, v obou případech však chce zbrojit — i když se ozbrojené státy odhodlají odzbrojit — protože nemůže už vystačit s výzbrojí stanovenou mírovými smlouvami a poněvadž potřebuje zajistit vlastní bezpečnost a obranu státu. Tím slůvkem „všude“ poukazuje na povolnost Anglie, Italie a dokonce Ameriky, které neodpo-rovaly jeho požadavku stran vyzbrojení.

Neposkytuje žádných záruk bezpečnosti druhým, ale požaduje je samo ve zvýšených počtech a zvýšené výzbroji. Je

přirozené, že ani toto memorandum nikterak nepřispěje k dohodě, takže naděje na další úspěch jednání je malá.

10. Francouzská odpověď Anglii ze 17. března.

To ostatně říká Francie v své poslední odpovědi na anglické memorandum, která obsahuje asi toto:

Usmíření hledisk Francie a Německa je základní podmínkou obecné dohody. Francie je téhož názoru jako Anglie. Svědčí o tom také její obě noty zaslané Německu. Francie však by těžko připustila, aby odchod Německa ze Společnosti národů vymohl Německu nová práva a uložil Francii nové oběti. Francie stále pomýšlí na kontrolovanou úpravu zbrojení, přivedeného postupně až na úroveň umožňující, aby byla provedena rovnoprávnost v soustavě bezpečnosti.

Tato soustava přijatá Německem se ztroskotala tím, že Německo provádělo program směřující k tomu, aby uvedlo své zbrojení na úroveň mnohem vyšší, nežli jak dovolovaly smlouvy.

Francie nechápe, jak zbrojení jedněch může být důvodem k odzbrojení druhých. Anglie neuplatnila však tento důvod jen v otázce zbrojení ve vzduchu.

Francie je rozhodně proti požadavku Německa stran armády v počtu 300.000 mužů a stran zvýšení výzbroje — dokud nebude prozkoumána současná situace této armády. Kdyby takové vyzbrojení bylo přijato, znamenalo by to, že se ničí zásada zbrojení, jak je obsažena v paktu Společnosti národů. Takové rozhodnutí by mělo pak své důsledky i pro zbrojení na moři.

Má-li býti konvence dodržována, musí být zavedeny sankce; pak jedinou organizací schopnou kolektivní záruky míru zůstane zase jen Společnost národů. Proto francouzská vláda ráda vidí, že Anglie považuje návrat Německa do Společnosti národů za podstatnou podmínku podepsání konvence o odzbrojení.

*

Je tedy Francie pro dohodu a pro rovnoprávnost dosažitelnou ovšem obráceným postupem, než jaký předpokládá Německo nebo Anglie: nejprve bezpečnost a kontrolovanou úpravu zbrojení, pak rovnoprávnost.

Je proti tomu, aby porušování mírové smlouvy s Německem bylo důvodem pro snížení výzbroje států vyzbrojených; proč to Anglie aplikovala jen na výzbroj pozemní, proč tak neučinila i v letectvu? A nesmí se zapomínat, že těchto důvodů může později Německo použít i ve výzbroji námořní. To jsou pro Anglii se strany Francie velmi jemná upozornění, aby nedělala jiným to, co sama nechce pro sebe.

Trvá na tom, aby nejdříve byla prozkoumána současná situace německé armády, než bude uvažováno o jejím vyzbrojení.

Znovu se vrací k otázce sankcí a zdůrazňuje nutnost zavést je proti těm, kdo by nařízení konvence nedodržovali.

Třebaže v souhrnu neobsahuje tato odpověď Francie nic nového, přec ukazuje rozhodnost a pevnost v názoru na odzbrojení, tentokrát i proti Anglii proti níž doposud této rozhodnosti nikdy v oficiálních odpovědích neužívalo. Doufejme, že je to důsledek upevnění nové francouzské vlády a že tím Francie vstupuje na forum mezinárodní politiky evropské zase na to místo, které v zájmu zachování míru jí na jisto přísluší.

Jaké jsou vyhlídky do budoucnosti.

Diplomatická jednání velmocí mají několik sporných zásadních věcí, z nichž nejdůležitější jsou bezpečnost, kontrola, vyzbrojení, polovojeenské formace a sankce. Německo se dožaduje vyzbrojení — prý v zájmu bezpečnosti, Francie trvá na platnosti mírových smluv a zajištění bezpečnosti sankcemi; dříve než dojde k povolení zbrojení, chce kontrolou zjistit, co skutečně Německo má a z čeho pak je nutno vycházet. Při tom však zdůrazňuje, jak Německo zbrojí, takže jistě toho, kdo odzbrojovací otázku sleduje, napadne: Proč tedy Francie nepoužije práva čl. 213 mírové smlouvy versailleské a nepožádá Radu Společnosti národů, aby šetřením na místě bylo zjištěno, jak Německo mírovou smlouvu překračuje? Článek 213 jasně říká, že „Německo se musí podrobit každému šetření, která Rada Společnosti národů uzná většinou hlasů za nezbytné“.

Všimneme-li si však dnešního složení Rady, vidíme, že je otázka, zda by bylo této většiny dosaženo. Po odchodu Japonska a Německa zůstalo v Radě 13 členů: Anglie, Argentina, Austrálie, Čína, Dánsko, Španělsko, Francie, Itálie, Mexiko, Panama, Polsko, Portugalsko a Československo.

Poněvadž se Anglie a Itálie otázky porušování mírových smluv v svých memorandech nedotýkají, je jisté, že by nehlasovaly pro šetření. S Anglií by šlo Portugalsko a Austrálie, také americké státy — Argentina, Mexiko a Panama. Ani Polsko by dnes asi Francii nepodporovalo. Zůstala by tedy pro šetření jen menšina pěti států: Francie, Čína, Dánsko, Španělsko a Československo proti osmi. Proto Francie tento krok nepodniká, poněvadž tento neúspěch by byl úspěchem Německa.

A to je vskutku jediné, co by se proti Německu nyní dalo dělat. Preventivní válka by nenašla porozumění ani snad ve Francii, tím méně u Anglie a Itálie. Ostatně Francie to nemůže dělat, je vázána mezinárodními úmluvami — paktem Společnosti národů, paktem Kelloggovým, úmluvou locarnskou. Důležitost a platnost těchto úmluv sama Francie nejvíce zdůrazňuje — všechny vylučují použití násilí při řešení mezinárodních sporů — bylo by ironií, kdyby Francie sama tyto úmluvy porušila.

Nezbývá proto než jednat a vyjednávat a snažit se získati především politicky co nejvíce úspěchu. Takovým politickým úspěchem Francie byla dohoda ze 14. října, kterou Německo rozbilo. Podaří-li se v budoucnosti Francii znovu získat pro své cíle evropské velmocí nebo většinu jich, bylo by teprve možno uvažovat o šetřeních, zákrocích a p. Možná, že do té doby bude už pozdě — dnes však je jasné, že ani Francie, ani její přátelé nemohou Německo přinutit, aby mírovou smlouvu plnilo.

Proto musí být nejdříve dosaženo dohody, ale ta bude mít ovšem jen tehdy největší úspěch, bude-li sjednána v rámci Společnosti národů a na podkladě sankcí proti těm, kdo dohodu poruší. Jinak by každá dohoda byla závislá jen na dobré vůli jedinců a ne na pevné vůli kolektiva, a proto by neměla ceny.

Z této úvahy vyvívá ještě jedna otázka: Je ještě možná nějaká odzbrojovací dohoda, je možno, aby se ještě vůbec dalo dojít k nějaké konvenci?

Snad není pesimistické, přiznáme-li si po tom, co se až doposud v otázce odzbrojení stalo, že k odzbrojení ve vlastním smyslu slova snad již ani dojít nemůže, tím méně vzhledem k tomu, co se dnes již děje v Německu, do jaké míry je již vyzbrojeno a že i Anglie, Itálie a Amerika

mu jdou na ruku. Přirozený důsledek toho je, že nemůže nikdo odzbrojit, bude-li Německo zbrojit.

Přes to však je možné, že může dojít k odzbrojovací konvenci, ovšem ne již na podkladě snížení výzbroje (tedy odzbrojení), nýbrž jen na podkladě omezení zbrojení, to je status quo pro ozbrojené státy a nějaká úprava zbrojení pro Německo. V tomto případě musí však nezbytně být řešena otázka sankcí, bez nichž každá konvence pozbývá ceny.

Kdyby se nedošlo ani k takovéto úmluvě, zůstane jediným východem — zbrojení. (Příště dále.)

Podplukovník pěch. Ladislav Preininger:

Boje o Terron sur Aisne ve Francii.

(Dokončení.)

Tajné.

53. divise.
štáb, 3. oddělení.
Č. 7310/3.

SV., 24. říjen.

Všeobecný rozkaz č. 26/P. C.

Od 18. října dobyla 53. divise na pravém břehu Aisny předmostí, které jí bylo dáno za cíl, překvapivši a úplně porazivši vojska 119. německé divise; potom si udržela posice proti živým pokusům četných posílů přivedených spěšně nepřítelem a rozkazem zatlačit nás zpět na levý břeh Aisny.

Generál velitel projevuje své hluboké uspokojení pečotě, která provedla útok a udržela dobytý terén, dělostřelectvu, které připravilo a podporovalo pohyb vpřed a krylo svou palbou nové posice, i ženijnímu vojsku, které za střelby v nejtěžších podmínkách zřídilo a udržovalo přechody přes kanál a Aisnu.

Nyní jde o to, vydržeti stůj co stůj přes únavu a ztráty a nepostoupiti nepříteli ani píď terénu chabře dobytého a nesmírně důležitého pro úspěch budoucích operací.

Je třeba vydržet děj se co děj a nespoléhati na posily, neboť vyšší velitelství je nemůže poslati, protože potřebuje všechny síly, jimiž může disponovati, k zajištění úspěchu rozhodujících útoků, předsevzatých na jiných bodech fronty.

Každý nalezne mocnou posilu v myšlence na drtivé ztráty, jež nepřítel utřel během této velké bitvy a v níž mu není dopřáno ani chvilky oddechu; jeho jednotky, donucené k obraně a podržené po úlomcích vůli našich neustálých útoků, se lámou pod našimi ranami, aniž mu bylo možno je zrekonstituovati.

Vítězství vyjde právě z jeho opotřebovanosti a z naší houževnatosti.

Gen. GUILLEMIN.

Dostanou: tělesa a služby.

Den 24. října byl s hlediska morálního i fysického jeden z nejtvrdějších pro obránce Terronu. Ustavičný postřel děly a kulomety a stále nálety letectva, požár ve vesnici, nejvyšší obtížné spojení a zásobování a k tomu ještě stoupající záplava v zádech působily mocně na všechny a začínaly zneklidňovati i chladnokrevného jinak majora Husáka. V jednom ze svých hlášení (11.50 hod.), když nebylo dostatečně vyhověno jeho žádosti o protibaterijní a ochrannou dělostřeleckou činnost, mezi jiným píše:

„Doba zázraků minula a také my je nemůžeme dělat. Dostali jste mé raporty, brigáda i divise také (poštovními holuby)... Udržeti se tu můžeme jen tenkrát, rozbije-li naše kontrebaterie těžkou německou baterii, která nás bombarduje. Je to zločin, jestliže artilerie a aviatika za takovou dobu bombardýrovky nevypátraly, kde tato německá baterie střelí.